WIKIPEDIA

Gresianeg Pontos

Gresianeg Pontos pe **ponteg** (gresianeg: Ποντιακά, Ρωμαίικα) a zo ur doare yezh gresianek genidik eus Pontos (Πόντος) war aodoù su ar Mor Du ha komzet dreist-holl hiziv e Gres gant ar c'hresianed bontek. Komzet e vez ivez e Rusia, en Ukraina, e Jorjia, e Kazakstan, e Turkia hag ivez gant ezvroidi en Alamagn.

Diorroet e oa bet ar ponteg diwar ar gresianeg ionek o tremn dre ar gresianeg koine hag ar gresianeg bizantek bet levezonet gant an turkeg, ar perseg hag ivez yezhoù kaokazek.

Taolenn

Rannyezhoù

Gant ar yezhoniour gresianek Manolis Triantafyllides eo bet rannet ar ponteg e daou strobad rannyezhel pennañ:

- Strobad ar c'hornôg (*oinounteg/nioteg*) tro-dro da Oinoe/Ünye.
- Strobad ar reter
  - Is-strobad an aod (*trapezounteg*) tro-dro da dTrapezounta,
  - Is-strobad an diabazrh (*c'haldieg*) e C'haldia (tro-dro da Argyroupolis/Gümüşhane — Kanin e Ponteg), ha tro-war-dro (Kelkit, Baibourt/Bayburt, etc.), ha tro-dro da gKotyora/Ordu.

Ar c'haldieg eo ar rannyezh muiañ-komzet.

Hervez studioù 'zo (Mirambel 1965) e kaver roudoù eus an hesonerezh vogalennek e rannyezhoù pontek 'zo, dres evel er yezhoù turkek.

Takad-implij

Daoust ha ma oa genidik ar ponteg eus aodoù su ar Mor Du ec'h aes kuit ac'halese meur a ezvroad da vare Impaelouriezh Rusia etre an 18vet hag an 19vet kantvedoù. Komzet e vez c'hoazh ar ponteg gant meur a dud en Ukraina, Rusia (tro-dro da Stavropol) hag e Jorjia hag implijet e vze dre skid war-dro d'ar bloavezhioù 30 evit sevel oberennoù lenngel ha yezhadurioù evit kelenn er skolioù.

Goude al lazhadegoù er bloavezhioù 1910 e vanas an darn vrasañ eus ar bontegerion a chomas c'hoazh en Azia Minor dindan beli Feur-emglev Lausanne ha da heul an eskemmoù poblañsoù etre Turkia ha Gres e oant bet adannezet e Gres, dreist-holl e norzh ar vro.

Kenderc'hel a ra annezidi Traonienn Of, deuet d vezañ muzulmaned er 17vet Kantved, d'ober gant ar ponteg hiziv c'hoazh.

Hiziv e vez implijet ar ponteg gwezhoùigoù nemetken e Gres, gant un nebeud a oberennoù evel albomoù Asterix troet er yezh-se.

- Gres 200.000 den (2001)

  dreist-holl e Makedonia (reter Makedonia ha Trakia, Kreiz Makedonia, ha Kornôg Makedonia)

- Turkia ~4000 den
  - Tonya: (17 kêriadenn)
  - Sürmene: (6 kêriadenn)
  - Çaykara: (17 kêriadenn)
  - Dernekpazarı: (13 kêriadenn)
  - Uzungöl, Sheraho: (6 kêriadenn)
  - Maçka: Daveenn ebet
  - Torul, Yağlıdere, Santa, Kromni: Daveenn ebet

Kenstummoù

Yezhadur:

- Etaerezh: eta (η) distaget evel espislon (ε) (κέπιν = κηπίον, κλέφτες = κλέφτης, συνέλικος = συνήλικος, νύφε = νύφη, έγκα = ήνεγκον, έτον = ήτον, έκουσα = άκουσα...).
- Omega (Ω) distaget 'o' evel e henc'hresianeg, deuet da vezañ 'ου' e gresianeg koine (ζωμίν = ζουμί, καρβώνι, ρωθώνι...).
- Henstumm al lostger-bihanaat nominativel 'ιον' (παιδίον, χωρίον).
- Distagdur mod kozh an an div gensonenn ionek 'σπ' e lec'h 'σφ' evel e koine (σποντύλιν, σπιγγω, σπιντόνα).
- Anvioù-gwan kevrennek benel achuet en -ος (ή άλαλος, ή άνοστος, ή έμορφος).
- Anvioù-kadarn unander gourel nominativel '-on' > genitivel '-ος' (ό νέον -> τή νέονος, ο πάππον -> τη πάππονος, ό λύκον -> τή λύκονος, ο Τούρκον -> τη Τούρκονος etc).
- Doare-kemenn aoristek achuet gant -ον (ανάμνον, μείνον, κόψον, πίσον, ράψον, σβήσον).
- An tu-etre achuet gant -ούμαι (ανακατούμαι, σκοτούμαι, στεφανούμαι).
- An tu-gouzañv aoristek achuet gant -θα (hen'hres. -θην): εγαπέθα, εκοιμέθα, εστάθα etc.
- Doare-gourc'hemenn an tu-gouzañv aoristek achuet gant -θετε (hen'hres. -θητι): εγαπέθα, εκοιμέθα, εστάθα.
- Implij anvioù-verb gwezh ha gwezhall (εποθανείναι, μαθείναι, κόψ'ναι, ράψ'ναι, χαρίσ'ναι, αγαπέθην, κοιμεθήν).
- Taol-mouezh vokativel evel e henc'hresianeg: άδελφε, Νίκολα, Μάρια.
- Implij 'ας' e lec'h 'να' a-wezhoùigoù: δός με ας φάγω.

Keñveriadur gant doareoù gresianeg all

- Skouer 1: Ponteg *en* ('bezañ', trede gour unander, amzer vremañ), henc'hresianeg *esti*, gresianeg koine *enesti*, stumm biblek *eni*, gresianeg unvan a-vremañ *ine*
- Skouer 2: Ponteg *temeteron* ('hon'), henc'hresianeg *to(n) hemeteron*, gresianeg unvan a-vremañ *to(n) * mas*
- Skouer 3: Ponteg stumm-bihanaat *pedhin* ('bugelig), henc'hresianeg *paidion*, gresianeg unvan a-vremañ *pedhi*
- Skouer 4 (combining 2 and 3): Ponteg *temeteron to pedin* ('hon bugelig'), henc'hresianeg/gresianeg koine *to hemeteron paidion*, gresianeg unvan a-vremañ *to pedi mas*

- **1.** Ouzhpennañ /e/ d'ar henlostger merk an aorist –ειν

PONTEG	HENC'HRES.
ipíne	ειπείν
pathíne	παθείν
apothaníne	αποθανείν
piíne	πιείν
iδíne	ιδείν
fiíne	φυγείν
evríne	ευρείν
kamíne	καμείν
faíne	θαγείν
mathíne	μαθείν
erthéane	ελθείν
meníne	μενείν

- **2.** Merk an anv-verb –ηνα

PONTEG	HENC'HRES.
anevíne	αναβήναι
katevine	καταβήναι
embine	εμβήναι
evjine	εκβήναι
epiδeavine	αποδιαβήναι
kimethine	κοιμηθήναι
xtipethine	κτυπηθήναι
evrethine	ευρεθήναι
vrasine	βρχήναι
raine	ραγήναι

- **3.** Kentañ aorist -αι > eil aorist -είν

PONTEG	HENC'HRES.
κράξαι	κράξειν
μεθύσαι	μεθύσειν

- **4.** Merk anv-verb aoristek /e/

ράψεινε, κράξεινε, μεθύσεινε, καλέσεινε, λαλήσεινε, κτυπήσεινε, καθίσεινε

- **5.** Lostger aoristek –ka (-ka implijet ivez evit merkañ an amzer dremenet strizh)

PONTEG HENC'HRES.

εδoka	έδωκα
enδoka	ενέδωκα
epika	επουίκα
efika	αφήκα
ethika	έθεκα

- **6.** Anv-verb –ine > -eane

Liammoù diavaez

- Ethnologue report for Pontic (http://www.ethnologue.com/show_language.asp?code=pnt)
- Trebizond Greek: A language without a tongue (http://lahana.org/index.php?topic=74.0)
- Info about Pontians (http://www.pontian.info)
- World wide Forum and Pontian News (http://www.pontosworld.com)

Levrlennadurezh

- Georges Drettas, *Aspects pontiques*, ARP, 1997, ISBN 2-9510349-0-3. "... marks the beginning of a new era in Greek dialectology. Not only is it the first comprehensive grammar of Pontic not written in Greek, but it is also the first self-contained grammar of any Greek “dialect” written, in the words of Bloomfield, “in terms of its own structure”." (Janse)
- Özhan Öztürk, Karadeniz: Ansiklopedik Sözlük. 2 Cilt. Heyamola Yayıncılık. İstanbul, 2005. ISBN 975-6121-00-9
- Mackridge, P. 1987. Greek-Speaking Moslems of North-East Turkey: Prolegomena to Study of the Ophitic Sub-Dialect of Pontic. Byzantine and Modern Greek Studies 11: 115–137.
- Τομπαΐδης, Δ.Ε. 1988. Η Ποντιακή Διάλεκτος. Αθήνα: Αρχείον Πόντου. (Tompaidis, D.E. 1988. The Pontic Dialect. Athens: Archeion Pontou.)
- Τομπαΐδης, Δ.Ε. ϗ Συμεωνίδης, Χ.Π. 2002. Συμπλήρωμα στο Ιστορικόν Λεξικόν της Ποντικής Διαλέκτου του Α.Α. Παπαδόπουλου. Αθήνα: Αρχείον Πόντου. (Tompaidis, D.E. and Simeonidis, C.P. 2002. Additions to the Historical Lexicon of the Pontic Dialect of A.A. Papadopoulos. Athens: Archeion Pontou.)
- Παπαδόπουλος, Α.Α. 1955. Ιστορική Γραμματική της Ποντικής Διαλέκτου. Αθήνα: Επιτροπή Ποντιακών Μελετών. (Papadopoulos, A.A. 1955. Historical Grammar of the Pontic Dialect. Athens: Committee for Pontian Studies.)
- Παπαδόπουλος, Α.Α. 1958–61. Ιστορικόν Λεξικόν της Ποντικής Διαλέκτου. 2 τόμ. Αθήνα: Μυρτίδης. (Papadopoulos, A.A. 1958–61. Historical Lexicon of the Pontic Dialect. 2 volumes. Athens: Mirtidis.)
- Οικονομίδης, Δ.Η. 1958. Γραμματική της Ελληνικής Διαλέκτου του Πόντου. Αθήνα: Ακαδημία Αθηνών. (Oikonomidis, D.I. 1958. Grammar of the Greek Dialect of Pontos. Athens: Athens Academy.)
- Τοπχαρά, Κ. 1998 [1932]. Η Γραμματική της Ποντιακής: Ι Γραματικι τι Ρομεικυ τι Ποντεικυ τι Γλοςας. Θεσσαλονίκη: Αφοί Κυριακίδη. (Topchara, K. 1998 [1932]. The Grammar of Pontic. Thessaloniki: Afoi Kiriakidi.)